

IZVANUGOVORNA ODGOVORNOST BRODOVLASNIKA I BRODARA

**Pravni fakultet u Zagrebu
Katedra za pomorsko i općeprometno
pravo**

Pojam i pravni izvori

- Šteta koju iz izvanugovornog odnosa prouzroči brod osobama i stvarima izvan broda te okolišu
- Dio osmi, Glave IV., V., i VI. Pomorskog zakonika, članci 808.-840.z
- Rješenja PZ-a u značajnoj mjeri inspirirana su rješenjima relevantnih međunarodnih konvencija
- Tražbine izvanugovornih oštećenika su privilegirane tražbine (5. razred)

Osnovna podjela

- **Smrt i tjelesne ozljede kupaca i drugih osoba u moru**

- Odgovora: vlasnik, brodar te osoba koja je upravljala brodom u trenutku događaja; ako je riječ o jahti ili brodici odgovara vlasnik i korisnik jahte ili brodice, najmoprimac jahte ili brodice dane u najam bez posade i osoba koja upravlja jahtom ili brodicom
- Temelj odgovornosti ovisi o “prostornom kriteriju” mjesta štetnog događaja
 - a) kupalište ili područje zabranjene plovidbe: objektivna odgovornost uz egzoneracijski razlog namjere ili krajnje nepažnje oštećenika
 - b) morski pojas do 150 m od obale koji nije a), c) ili d): objektivna odgovornost uz egzoneracijske razloge više sile ili namjere, odnosno krajnje nepažnje oštećenika
 - c) luke, prilazi lukama, plovni putovi, područje za sportsku i sličnu plovidbu, područje udaljenije od 150 m od obale (a nije područje pod d)): dokazana krivnja
 - d) područje zabrane pojedinog načina (sredstva) plovidbe: objektivna odgovornost uz egzoneracijski razlog namjere ili krajnje nepažnje oštećenika

Ako je šteta počinjena protupravno oduzetim brodom (jahtom, brodicom), odgovaraju osoba koja je to plovilo protupravno oduzela i osoba koja je upravljala plovilom u trenutku nastanka štetnog događaja

- **Oštećenje stvari** - objektivna odgovornost uz egzoneracijski razlog krivnje trgovačkog društva ili tijela koje upravlja lukom ili stanjem obale i lučkih postrojenja te lučke opreme
- **Onečišćenje okoliša** – po uzoru na HNS sustav
- **Onečišćenje mora uljem**
 - Teret – CLC/Fond sustav
 - Pogonsko gorivo – Bunker sustav

Osnovna podjela (ii)

- **Nuklearna šteta - odgovara poduzetnik nuklearnog broda** prema načelu kauzaliteta, a uz egzoneracijske razloge ratnih događanja i namjere oštećenika kao uzroka štete
 - Gubitak života ili tjelesna ozljeda; gubitak ili oštećenje stvari koji nastaju iz radioaktivnih svojstava s otrovnim, eksplozivnim ili drugim pogibelnim svojstvima nuklearnog goriva ili radioaktivnih proizvoda i otpada
 - Do 100 milijuna SDR – obvezno osiguranje
- **Sudar brodova**
- **Uklanjanje podrtina**

**ONEČIŠĆENJE MORA I
MORSKOG OKOLIŠA S
BRODOVA -
ODGOVORNOST ZA ŠTETU I
NAKNADA ŠTETE**

ERIKA
VALLETTA

MEĐUNARODNI SUSTAV ODGOVORNOSTI I NAKNADA ŠTETE NASTALE ISTJECANJEM ULJA S TANKERA

- 1. ODGOVORNOST BRODOVLASNIKA –
NAKNADA ŠTETE (K 1969. – K 1992 (2000.))**
- 2. NAKNADA ŠTETE OD MEĐUNARODNOG
FONDA (K 1971.- K 1992 (2000.)), uvoznici
ulja)**
- 3. NAKNADA ŠTETE OD DOPUNSKOG
MEĐUNARODNOG FONDA (uvoznici ulja –
Protokol 2003. na K 1992. o Fondu)**

MEĐUNARODNI SUSTAV ODGOVORNOSTI I NAKNADE ŠTETE NASTALE ISTJECANJEM ULJA S TANKERA – ŠTO JE ŠTETA?

- Stvarna šteta
- Izmakla dobit (za djelatnosti usko vezane s morem – ribarstvo, marikultura, prerada ribe i školjki, turizam)
- Ekološka šteta eko-sustavu, flori i fauni
- Zaštitne mjere – razumne mjere zbog sprječavanja, odnosno smanjenja štete na okolišu

Zahtjev se podnosi sudu države na čijem je području došlo do onečišćenja, ili Fondu izravno

- Priručnik za tražbine IOPC Fonda

1. MEĐUNARODNI SUSTAV ODGOVORNOSTI I NAKNADE ŠTETE NASTALE ISTJECANJEM ULJA S TANKERA – GRANICE ODGOVORNOSTI *BRODOVLASNIKA*

- **Brodovlasnik:**

tonaža broda

do 5000 jt

5001-140 000 jt

preko 140 000 jt

granica

4.500 000 SDR

+ 431 SDR za svaku jt

89.770 000 SDR

89.800 000 SDR = aprox 133 000 000 US\$

- **Obvezno osiguranje odgovornosti za brodove koji prevoze više od 2 000 tona ulja**

2. MEĐUNARODNI SUSTAV ODGOVORNOSTI I NAKNADE ŠTETE NASTALE ISTJECANJEM ULJA S TANKERA – MEĐUNARODNI FOND

- **Fond**

max. 203 000 000 SDR

**aprox. 300 000 000 US\$ (uključujući
naknadu dobivenu od brodovlasnika)**

2. MEĐUNARODNI SUSTAV ODGOVORNOSTI I NAKNADE ŠTETE NASTALE ISTJECANJEM ULJA S TANKERA – MEĐUNARODNI FOND

Fond plaća u slučajevima:

- 1.** Prekoračenje granice brodovlasnikove odgovornosti
- 2.** Financijska nesposobnost brodovlasnika (a osiguranje nije dovoljno za cjelovitu naknadu)
- 3.** Brodovlasnik se oslobodio kauzalne odgovornosti zbog nekog od ovih razloga:
 - a)** rat, neprijateljstva, pobuna, *viša sila*;
 - b)** nezgoda u cijelosti namjerno prouzročena od treće osobe;
 - c)** nemar javnih vlasti koje održavaju svjetla i druga sredstva za pomoć plovidbi.

2. MEĐUNARODNI SUSTAV ODGOVORNOSTI I NAKNADE ŠTETE NASTALE ISTJECANJEM ULJA S TANKERA – MEĐUNARODNI FOND

- Kontribuiraju uvoznici nafte koji tijekom godine uvezu više od 150 000 tona sirove nafte ili lož ulja dopremljene morskim putem do luka (teritorija) te države
- Fond se oslobađa plaćanja ako je
 - a) šteta posljedica (građanskog) rata, neprijateljstva ili pobune;
 - b) ako je brod bio ratni odnosno državni; ili
 - c) ako podnositelj zahtjeva ne može dokazati da je šteta posljedica nezgode broda, odnosno brodova

3. MEĐUNARODNI SUSTAV ODGOVORNOSTI I NAKNADE ŠTETE NASTALE ISTJECANJEM ULJA S TANKERA – MEĐUNARODNI DOPUNSKI FOND (P 2003, NN MU 12/2005)

- **Inicijativa EU**
- **Dobrovoljan (samo u zemljama koje ratificiraju Protokol)**
- **750 000 000 SDR aprox. 1.108.000 000 US\$
(uključujući naknadu od brodovlasnika i Fonda)**
- **Kontribuiraju uvoznici nafte odnosno ulja po istim pravilima kao i u 2. sloju**
- **TOPIA I STOPIA ugovori**

DOPUNSKI FOND

Uvoznici ulja u državama strankama

Treći sloj odgovornosti
Dopunski Fond

750 mil. PPV
1108 mil.\$

FOND 1992

Uvoznici ulja u državama strankama

Drugi sloj odgovornosti
Konvencija o Fondu iz 1992. godine

203 mil.PPV
300mil.\$

BRODOVLASNIK

P&I Klub

Prvi sloj odgovornost
Konvencija o odgovornosti iz 1992.

89.8 mil.PPV
133 mil.\$

1969. – 2003.

- 14 000 000 SDR – 750 000 000 SDR
1 : 53,5

GRAĐANSKA ODGOVORNOST ZA ONEČIŠĆENJE OPASNIM I ŠTETNIM TVARIMA

- Međunarodna konvencija o odgovornosti i naknadi štete u vezi s prijevozom opasnih i štetnih tvari morem, 1996 (HNS, nije na snazi, 2010. Protokol)
- Opasne i štetne tvari definirane u IMO međunarodnim pravnim instrumentima
- Šteta definirana po uzoru na CLC IOPC sustav + štete zbog smrti i tjelesne ozljede na brodu
- Dvoslojni sustav naknade štete

1. GRAĐANSKA ODGOVORNOST ZA ONEČIŠĆENJE OPASNIM I ŠTETNIM TVARIMA – odgovorna osoba i principi odgovornosti

- Kanaliziranje odgovornosti prema brodovlasniku
- Relativna kauzalna odgovornost, uz 3 egzoneracije po uzoru na CLC +
 4. pošiljateljev propust da obavijesti brodovlasnika o opasnoj i štetnoj prirodi ukrcanih stvari koje su u cijelosti ili djelomično prouzročile štetu, ili su dovele do propusta brodovlasnika da pribavi obvezno osiguranje koje HNS zahtijeva

1. GRAĐANSKA ODGOVORNOST ZA ONEČIŠĆENJE OPASNIM I ŠTETNIM TVARIMA – ograničenje odgovornosti

- Za brodove do 2 000 jt – 10 milijuna SDR
- Za brodove preko 2 000 jt:
 - za svaku dodatnu tonu od 2001-50 000 - 1500 SDR,
 - za svaku tonu koja prelazi 50 000 tona – 360 SDR, maksimalno do 100 milijuna SDR
- Obvezno osnivanje fonda ograničene odgovornosti

2. GRAĐANSKA ODGOVORNOST ZA ONEČIŠĆENJE OPASNIM I ŠTETNIM TVARIMA – HNS FOND

- Doprinosi koje plaćaju uvoznici opasnih i štetnih tvari iz država stranaka HNS
- Maksimalna naknada od HNS fonda – 250 milijuna SDR (uključujući i iznos odgovornosti brodovlasnika)
- Oslobođenje od odgovornosti HNS fonda – jednako kao oslobođenje IOPC Fonda

GRAĐANSKA ODGOVORNOST ZA ONEČIŠĆENJE BRODSKIM GORIVOM

- Međunarodna konvencija o građanskoj odgovornosti za onečišćenje pogonskim gorivom (Bunker konvencija), 2001.
- Obvezuje RH od studenog 2008.
- Pogonsko ulje uključujući i ulje za podmazivanje, koja se koriste ili se imaju namjeru koristiti za rad ili pogon tog broda

GRAĐANSKA ODGOVORNOST ZA ONEČIŠĆENJE BRODSKIM GORIVOM – odgovorne osobe i temelj odgovornosti

- Brodovlasnik, zakupoprimatelj, brodar, poslovođa pomorskog broda
- Nema zaštite trećih osoba (npr. spašavatelja ili osoba u službi brodovlasnika)
- Relativna kauzalna odgovornost s egzoneracijskim razlozima po uzoru na CLC sustav

GRAĐANSKA ODGOVORNOST ZA ONEČIŠĆENJE BRODSKIM GORIVOM – ograničenje odgovornosti

- Nema posebnih granica ni propisane obveze osnivanja posebnog fonda – primjena pravila o općem ograničenju odgovornosti (LLMC 1976 kako je izmijenjena Protokolom iz 1996.)
- Obvezno osiguranje odgovornosti za vlasnike brodova preko 1 000 tona – izravna tužba